

Nr 220.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt.

(2:a avd.)

I en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition (nr 136), har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att medgiva, att statsbidrag till i nämnda statsrådsprotokoll omförmälda byggnadsföretag inom Tännäs skoldistrikt må, utan hinder av gällande bestämmelser angående utbetalning av sådant byggnadsbidrag, utbetalas med hälften vid byggnadsarbetet påbörjande, med en fjärdedel, då byggnaden är under tak, och med återstoden, då byggnaden avsynats och godkänts.

Jämlikt kungörelsen nr 45/1936 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet skall statsbidragsbeloppet, om detsamma överstiger 2,500 kronor, som regel fördelas med lika belopp på 25 redovisningsår. Vederbörande skoldistrikt får sålunda — genom upplåning eller uttaxering — anskaffa det för byggnadsföretaget erforderliga kapitalet.

Kungl. Maj:ts här ifrågavarande förslag innebär, att dispens i det föreliggande särskilda fallet skulle medgivas från gällande utbetalningsföreskrifter i syfte att i möjligaste mån för vederbörande skoldistrikt onödiggöra anskaffande av det för byggnadsföretagets utförande erforderliga kapitalet med därav betingade ränteutgifter.

Tännäs kommun i Jämtlands län omfattar Tännäs och Ljusnedals församlingar. Inom Tännäs skoldistrikt, som består av Tännäs församling, upprätthålles bland annat Funäsdalens skola, anordnad enligt B 1-formen i undervisningsplanen för rikets folkskolor. Skollokalerna äro inrymda i två skolhus. Det ena skolhuset byggdes år 1848—49, utdömdes år 1901 men togs åter i bruk år 1918 i samband med omorganisation av skolväsendet i distriktet. Det andra skolhuset byggdes år 1902. Undervisningslokaler för gymnastik, gosslöjd och hushållsgöromål saknas.

Skoldistriktet sökte år 1935 tillstånd att få uppföra nytt skolhus i Funäsdalen såsom kommunalt beredskapsarbete. Ansökningen avslogs, sedan vederbörande länsstyrelse upplyst, att arbetslöshet icke rådde inom kommunen.

Distriktet har nu förnyat ansökningen, varvid en revidering av de ursprungliga byggnadsritningarna på skolöverstyrelsens förslag verkställts. Kostnaderna för nybyggnaden enligt det senast uppgjorda förslaget hava

uppskattats till 157,800 kronor. Ansökningen avser erhållande av statsbidrag till detta byggnadsföretag med högsta möjliga belopp.

Till stöd för ansökningen har anförts bland annat:

Med hänsyn till utbetalningsföreskrifterna i kungörelsen nr 45/1936 vore skoldistriktet nödsakat att upptaga lån för byggnadsföretagets utförande, enär skoldistriktet varken kunde eller finge uttaxera byggnadskostnaderna under ett år. Räntorna å ett sådant lån skulle uppgå till betydande belopp. För Tännäs skattetyngda församling bleve en sådan extra utgift alltför betungande. Å det lån, som upptagits år 1901 för det skolhusbygge, vilket nu måste ombyggas och moderniseras, återstode ännu nio amorteringsår. Trots en ytterligt driven sparsamhet hade uttaxeringen under de senaste åren varierat mellan 16—18 kronor per skattekrona. Framdeles torde skatterna ytterligare ökas på grund av nya och vidgade uppgifter för den kommunala verksamheten. Fördenskull hade skoldistriktet icke kunnat och kunde icke inom en snar framtid utföra detta arbete på annat sätt än som nu begärdes. Församlingen vore villig att emottaga arbetslösa från närmaste arbetslöshetsdistrikt för den händelse arbetslösheten inom Tännäs kommun icke ensamt kunde motivera arbetets utförande.

Förste provinsialläkaren hade i sin tjänsteberättelse för år 1938 ånyo utdömt skollokalerna i Funäsdalen såsom varande i sådant skick, att de borde stängas för skoländamål.

Skatteunderlaget för Tännäs och Ljusnedals församlingar tillsammans (= Tännäs borgerliga kommun) utgjorde 1,965 skattekronor på 2,076 invånare år 1934, 1,979 skattekronor på 2,087 invånare år 1936 och 2,515 skattekronor på 2,084 invånare år 1938.

Länsstyrelsen i Östersund har anfört bland annat:

I Tännäs församling enbart utgjorde antalet skattekronor enligt 1937 års taxering 1,959 kronor. Härå hade utdebiterats till borgerliga kommunen 7,95 kronor, församlingen 2,13 kronor, skoldistriktet 3,92 kronor, vägdistriktet 3,52 kronor och landstinget 3,30 kronor eller tillhopa 19,92 kronor per skattekrona. Den hjälp vid anskaffande av nya undervisningslokaler, som 1936 års förutnämnda kungörelse lämnade skoldistriktet, kunde icke anses ändamålsenlig, då det gällde ett distrikt med så begränsade ekonomiska resurser som Tännäs skoldistrikt. Mest angeläget vore det nämligen för skoldistriktet att omedelbart utan betungande villkor erhålla nödigt förlagskapital för byggnadsföretaget. Bistånd i sådant avseende kunde icke erhållas enligt kungörelsen, enär dess bestämmelser stadgade utbetalning av statsbidraget under en följd av år, sedan byggnadsarbetena godkänts.

På grund av det höga skattetrycket i Tännäs församling, den stora skuldbördan samt befolkningens ringa förmåga att bidra till kostnaderna för de kommunala välfärdsanordningarna föreläge det utan tvivel ett stort behov av särskild hjälp från det allmännas sida för denna trängande skolfrågas ordnande.

Nybyggnaden är enligt det uppgjorda förslaget avsedd att inrymma 5 klassrum, gymnastiksal, slöjdsal, skolkökslokaler, frukostrum, lärarrum, biblioteksrum, badavdelning m. m.

Skolöverstyrelsen har beträffande byggnadens utformning samt därmed sammanhängande skolorganisatoriska frågor anfört:

Överstyrelsen hade ej något att erinra mot det senast upprättade byggnadsförslaget.

I Tännäs skoldistrikt finnes 2 folkskolor och en mindre folkskola. Avstånden från Funäsdalens skola till distriktets övriga skolor uppginge till respektive 20 och 19 kilometer och till närmaste skola inom annat skoldistrikt 6 kilometer.

Antalet lärjungar vid Funäsdalens skola utgjorde läsåret 1937—38 25 i klasserna 1—2, 26 i klasserna 3—4 och 18 i klasserna 5—6. Under den tid, som kunde överblickas, beräknades lärjungeantalet årligen i klasserna 1—2 med undantag för läsåren 1942—43 och 1943—44, då antalet beräknades till 32 och 34, uppgå till högst 26 och i medeltal 25, i klasserna 3—4 till lägst 21 och högst 32 samt i klasserna 5—6 till lägst 21 och högst 31. Infördes ett sjunde skolår, beräknades lärjungeantalet i klasserna 5—7 från och med läsåret 1940—41 årligen uppgå till respektive 38, 34, 37, 35 och 38. Nu befintliga skolområdet tillhörande barn, födda under tiden 1931—37, hade uppgivits till respektive 12, 10, 16, 10, 22, 12 och 12.

Med hänsyn såväl till nuvarande antal lärjungar i skolan som till födelse-talen, vilka med undantag för år 1935 hölle sig vid ett genomsnitt av 12, syntes antalet behövliga lärartjänster kunna beräknas till en och vissa år 2 för småskolestadiet samt till 3 för folkskolestadiet.

Överstyrelsen ansåge det med hänsyn till de gränsfall, då småskolestadiet måste delas på två läraravdelningar, vara välbetänkt att i nybyggnaden räkna med 5 klassrum, varav ett reservrum, som vid behov kunde brukas av fortsättningskolan.

På grund av vad sålunda anförts hade överstyrelsen från de synpunkter, överstyrelsen hade att anlägga på den föreliggande framställningen, intet att erinra mot bifall till densamma.

Departementschefen har för egen del anført huvudsakligen följande:

I betraktande av de särskilda omständigheterna i förevarande fall syntes det kunna ifrågasättas, huruvida icke staten borde i någon form lämna skoldistriktet hjälp utöver den, som bereddes i form av byggnadsbidrag enligt förutnämnda kungörelse. Då någon påvisbar arbetslöshet icke rådde inom skoldistriktet, torde byggnadsföretaget ej kunna utföras såsom kommunalt beredskapsarbete. En enligt departementschefens förmenande rimlig lösning syntes vara, att i detta fall dispens medgäves från gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag till nya byggnader för folkskoleväsendet i syfte att i möjligaste mån nedbringa skoldistriktets av byggnadsföretaget föranledda låneutgifter.

Departementschefen ville i detta sammanhang erinra, att enligt den numera upphävida kungörelsen den 5 november 1924 (nr 468) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter sådant statsbidrag kunnat lyftas med hälften vid byggnadsarbetets påbörjande, med en fjärdedel, då byggnaden var under tak, och med återstoden, sedan byggnaden avsynats och godkänts. Motsvarande bestämmelser plägade föreskrivas i fråga om skolhusbygge, som utfördes såsom kommunalt beredskapsarbete.

Om nu förevarande statsbidrag utbetalades på detta sätt, torde skoldistriktet erhålla möjligheter att utföra ifrågavarande byggnadsföretag. Departementschefen förordade därför, att statsbidrag till byggnadsföretaget utbetalades på angivet sätt. Däremot funne departementschefen det icke

tillrådligt att i annat avseende medgiva undantag från gällande föreskrifter om statsbidrag till nya byggnader för folkskoleväsendet. Sålunda borde i vanlig ordning tillstånd till byggnadsföretagets utförande lämnas och den högsta kostnadssumma fastställas, varå stadgat byggnadsbidrag finge utgå. I detta sammanhang ville departementschefen framhålla, att vissa beskärningar och förenklingar i byggnadsprogrammet syntes kunna utan större olägenheter vidtagas. Önskvärdheten härav borde vid ärendets fortsatta handläggning beaktas.

Utskottet.

Enligt utskottets mening kunna starka betänkligheter av principiell art anföras mot medgivande av dispens från gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag till nya byggnader för folkskoleväsendet. Då emellertid i förevarande fall sådana särskilda omständigheter synas vara för handen, som kunna motivera ett undantag från nämnda bestämmelser, har utskottet — om ock med stor tvekan — ansett sig böra tillstyrka åtgärder i den av Kungl. Maj:t föreslagna riktningen.

Beträffande sättet för utbetalningen av det ifrågasatta statsbidraget vill utskottet för sin del föreslå den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att bidraget må utbetalas med en tredjedel vid byggnadsarbetets påbörjande, med likaledes en tredjedel, då byggnaden är under tak, och med återstoden, sedan byggnaden avsynats och godkänts.

Slutligen får utskottet med avseende å det framlagda byggnadsprogrammet uttala, att utskottet i likhet med departementschefen anser vissa beskärningar och förenklingar av detsamma utan större olägenheter kunna vidtagas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att statsbidrag till ifrågavarande byggnadsföretag inom Tännäs skoldistrikt må, utan hinder av gällande bestämmelser angående utbetalning av sådant byggnadsbidrag, utbetalas med en tredjedel vid byggnadsarbetets påbörjande, med en tredjedel då byggnaden är under tak, och med återstoden, då byggnaden avsynats och godkänts.

Stockholm den 26 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson, Nilsson* i Landeryd, *Bergström, Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Ström* i Lidköping, *Lindström Bäcklund, Bergman* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Danielsson, Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward, Weijne, Andersson* i Södergård, *Andersson* i Malmö och *Hansson* i Rubbestad.